

hem důležitější ukázat studentům, že umělecká díla souvisí již svou podstatou s kulturním kontextem a dalšími aktivitami člověka: „Architektura uvádí člověka do světa artikulovaného do míst, malířství otevírá svět jako podstatně zjevnou a zjevující se jednotu individuace a sjednocení, sochařství nás vede k setkání s druhými a vyslovuje spolubytí ve světě“.

Pokud Horynův filozofický a teoretický projekt dobře chápou, začíná svůj koncept právě v onom bodě, k němuž se „brněnská“ propedeutika dějin umění postupně přibližuje.

Setkání s profesorem Mojmírem Horynou

Je nesmírně těžké psát v minulém čase o někom, jehož odchod jste si vlastně nedokázali nikdy doopravdy připustit. Je nesporné, že zde již není, ale přesto je stále živou součástí vašeho světa a vašich názorů, rozhodnutí, úvah. Kladnou stránkou téhle absurdní situace může snad být vědomí, že právě tak člověk pozná osudová setkání. Cena za toto poznání je však nesmyslně velká.

Před vstupem na universitu má člověk nejrůznější očekávání a představy. Nad vším zmatkem a nejistotou, které se nad tímto krokem do neznáma vznášejí, jakoby uklidňujícím způsobem zářila jen jediná jistota: nic nebude stejné jako dřív. Student vstupuje do prostředí, které je nabito zvláštním napětím a definováno mnohými protiklady. První kroky a setkání jakoby znovu prověřovaly to, čím člověk je, respektive dosud byl. Je to jakoby stále jen hra – a zároveň jde o samu podstatu věcí. Právě v prvních měsících a semestrech studia se totiž rozhoduje o tom, jaký vlastně člověk ve škole a pak i v profesním životě bude. Setkání, která v této chvíli zažije, ovlivní jeho směřování navždy.

Toto vše člověku dochází až zpětně, když zjišťuje, že věci třeba nemusely být, jak byly. A až z odstupu a srovnání najednou vyplyne, jak zásadní některá setkání vlastně byla. Snad nebudu nařčen z přehánění, když řeknu, že pro mnohé – ne-li většinu – z naší generace na Ústavu pro dějiny umění filozofické fakulty Univerzity Karlovy tato rekapitulace začíná a končí u jména profesora Mojmíra Horyny.

Je vždy zvláštní, když vám pedagog hned zkraje naslouchá a o vašich názorech diskutuje a přemýšlí. Právě taková byla první setkání i střetnutí s profesorem Horynou. Náhlé vědomí, že kladené otázky nejsou jen formální nebo zdvořilostní, nečekaně vytváří váš silný vztah nejen k tématu, ale zejména k pedagogovi. Po prvotním opojení

je. A tak nakonec dochází k tomu, že přes zjevné odlišnosti svých dílčích stanovisek se oba tyto odlišné přístupy nedokážou navzájem neminout. Na své cestě nám totiž Horynův umělecko-historický výzkum a filozoficko-teoretický výklad směřuje v ústřety, zatímco my se dostáváme k bodu, v němž je jasně vyznačené místo pro brněnské vzpomínání na teoretický program a badatelské výsledky skvělého historika umění.

Jiří Kroupa

z tohoto vyzdvižení do sféry Olympanů přichází mrazivá sprcha odpovědnosti a introspekce: jsem-li brán vážně, je-li mi nasloucháno, musím i já doopravdy přemýšlet o tom, co v zápalu boje nebo okouzlení říkám. Krok za krokem je tak člověk vtahován do světa, kde slovo a názor mají své zakotvení, logiku a důvod. Přicházejí přednášky, na nichž je člověk fascinovaně vtahován do barokního víru architektonických a filosofických úvah. Semináře, na nichž je každé téma otevíráno jakoby poprvé. A zejména exkurse, které neznatelně, ale vytrvale prohlubují živý vztah k baroknímu světu, který se touto zkušeností nečekaně propojuje se světem naší současnosti.

Nevím jak jiní, ale já musím říci, že vztah k dějinám umění se ve mně zrodil právě a jen díky tomuto neopakovatelnému zážitku ze společného zakoušení a prožívání uměleckých děl v přátelském kruhu barokního semináře vedeného profesorem Horynou. Ta nejsilnější doba netrvala dlouho, možná jen dva nebo tři roky, ale změnila vše. Zůstala mi po ní nejen barokní architektura, ale zejména vědomí, že věci mají svůj smysl a řád, a že smysluplnost našeho vlastního života závisí jen na tom, nakolik jsme ochotni si odpovědnost za svět kolem sebe připustit. Další léta studia a následná možnosti blízké spolupráce s profesorem Horynou jen prohloubily tento neuvěřitelný zážitek, který se díky jeho laskavosti a moudrému nadhledu stal jedním z pilířů mého světa. Ale to jen vlastně neobratně popisují zkušenost mnoha jiných, kteří měli to štěstí s ním být.

Asi bych zde měl psát o jeho inspirativních knihách, článcích, přednáškách, zkrátka o tom, jak zásadně přehodnotil a znovu zformuloval náš pohled na barokní architekturu a její svět. To vše je jistě nepopiratelné a zásadní a i díky tomu bude připomínán dlouho po své náhlé a nečekané smrti. Za vším tím však pro mne mnohem více prosvítá jedno: jeho hluboká a radostná láska k lidem, životu a světu, se všemi jeho světlými a stíny, nadějemi i váháním, radostí i vším bolestným, co už nemůžeme zvrátit. Světu, který má svůj počátek a konec, stejně jako smysl a řád. Nebýt téhle lásky, životy mnoha z nás by se patrně odvíjely úplně jinak. Nikdy za ní nebude možno dosti poděkovat.

Richard Biegel

Původ snímku – Photographic credit: Martin Mádl